

SAYI 429
100.000 TL

arkitekt

MUĞLA

ORDU YAYLALARI

Japonya'da bir Safranbolu

9/95

Erken kalkan başarır: Muğla

Prof. Dr. Metin Sözen

Arkitekt'in 5/94 sayısında benimle yapılan bir görüşmede, Türkiye'de çevresel ve kültürel kimliğin korunması yolunda gösterilen çabalar içinde Muğla'nın özel yerine de değinmiştim. "Erken kalkan başarır: Muğla" ara başlığıyla verilen bu bölümde, anımsadığım kadar Muğla'daki onurlu çabaların önemi üzerinde durmuşum. Zaman zaman geriye baktığımızda, insan ömrünün kısa döneminde bazı girişimlerin nasıl zaman içinde değer taşıdığı, Muğla örneğinde de ortaya çıkıyordu. Bu nedenle, bu bölümü aktarmakta yarar umuyorum:

"Türkiye'nin koruma tarihinde Muğla'nın özel bir yeri vardır. 1970'li yıllarda Safranbolu'daki ilk çabalarımıza koşut bir gelişme Muğla'da yaşanmıştır. Bu kez değişik bir Belediye Başkanı, Erman Şahin görev başındadır. Muğla'nın yaşamının geleceğinin güçlü kalması için, her yolu denemeye karardır. Türkiye'de 'ilk'lerden olmanın zorlukları da karşısında durmaktadır. Korumaya dönük somut gelişmeleri yakından izlemekte, doğruları hızla yaşama geçirmenin yollarını aramaktadır. Biz de o günlerde Safranbolu gibi korumaya eğilimli yöneticilerin ağırlıklı olduğu kentlerle, ilişkiyi güçlendirmeye çalışıyor, yeni güç odakları yaratmaya uğraşıyorduk. Bir gün üniversitedeki odama yüzü yabancı gelmeyen, uzun boylu biri girdi. 'Ben Yavuz Gürtunca' dedi 'Belki beni tanıdınız, beni Erman Şahin Bey gönderdi. Koruma kavgamızda bizimle birlikte olmanızı istiyoruz. Ben de imar işlerinden sorumluyum.'

Bu konuşmanın ardından gelen gelişmeler, benim yaşamımın iki boyutu içinde ağırlıklı yer aldı. Bunlardan birincisi, 'Mimarlık öğrencileri, ileriye düşünen yerel yöneticilerin desteğiyle, kendi kimliklerini uygulamaların içinde nasıl doğru oluştururlar?' sorusu idi. Gerçekten beni uzun yıllar mutlu kılan bir gelişme, böyle bir soruyla başladı. İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi'nde konulara duyarlı bir grup oluşturdum. Bu öğrenciler bugün de yaşamın her boyutunda sağlıklı, kalıcı işlerin içindeler. Tüm olanaksızlıkları yenerek, o yıl, öğrencileri Muğla'ya göndermeyi başardık. Orada Erman Şahin'in de desteğiyle bir dizi çalışmalara başlanıldı. Tüm çalışmaların gerçekten en önemli sonucu ise çalışmaların, öğrencilerin, ulaştıkları yeni verileri her türlü olanağı kullanarak ya Taşkışla'da sergilenmesi, tartışılması, öğretim üyelerine farklı boyutta eleştiri getirmeleri, somut yarılgılara ulaşmalarıydı. Bu sonuçlar zamanla fakültenin tüm öğretim üyeleri tarafından olumlu karşılandı, sürekli desteklendi. Yeni gelişmeler de doğrudan Muğla'ya aktarıldı, uygulama olanakları arandı. Eğitimdeki dalgalanmalar içinde bu girişim, olumlu bir deneme olarak sürekli anıldı, unutulmadı. Belki de, Muğla çalışması, sağlıklı bir üniversite eğitiminin, ülke gerçeklerine nasıl uygun oluşturulması gerektiğini kanıtlayacak iyi bir örnekti.

Muğla örneğinin yaşamımda ikinci önemli boyutu ise, seçilmiş yerel yöneticilerin, ayakta kalabilmek için kentlerini gözden çıkarmalarına, yağmalanmasına göz yummalarına karşın, Erman Şahin'in bu açıdan tersini yaparak da, ayakta durabileceğini kanıtlamış olmasıydı. Erman Şahin, bilim çevrelerine, sivil toplum örgütlerine, öğrencilere kentini açarak, yeni bir yol denedi. Bugün artık Muğla'da, korunmuş alanda geliştirdiğimiz kararları kaldırarak, yıkıma olanak vererek seçim kazanmak güç. Bu ulaşılması kolay bir başarı değil. Gönül bunun geleneğe de dönüşmesini istiyor. Çünkü böyle eylemlerde birliktelik, farklı boyutta bir direnci, gücü getiriyor. İlkeli yaşamının ve yönetmenin kalıcılığının, kimlikli ortamın yeşermesini sağladını, yıllar sonra bile Muğla'ya gidenler daha kolay anlayabiliyorlar. Çalışmalar bugün çevreye yayılarak sürüyor. 'MEYAP/Muğla Evlerini Yaşatma Projesi' her kesimden destek alarak yeni bir boyut kazanırken,

bu deneyden bir çok insan yetiştirdi, dostlukları pekiştirdi. Yanlış çoğaltmadan da kentlerin yaşayabileceğini, hem de kimlikli yaşayabileceğini herkes görür oldu. Muğla konusundaki yayınların çokluğu, böyle olumlu bir örneğin sonucudur. Benim yaşamımda Safranbolu'yla birlikte başlayan bu serüvende önemli nokta, kavgalarımızda sonuna kadar birlikte olacağımız insanları da yaratmasıdır. Bu az bulunur bir olanak değildir: Yıllarca önce beraber yola çıktığımız kişilerin bazılarının nefesi kavgayı sonuna kadar götürmeye yetemiyebiliyor. Bu açıdan Erman Şahin ve diğer arkadaşlarımızın varlığı, en sıkıntılı günlerde bile umut olarak yaşamımızda bulunuyor. Oysa, bu konularda eğitim yapan ve eğiten nice kişilerin zorluklara soyunmadığı anları düşündükçe, eylemden ve uygulamadan gelen gücün önemi bir kez daha ortaya çıkıyor. Ortaçağın ünlü bilim adamı El Cezeri'nin 13. yüzyılın başında söylediği gibi: 'Uygulamaya dönüşmeyen bilgi, doğruyla yanlış arasında bir yeredir.'

Doğruyla yanlışın arası

28 Temmuz 1995 günü Muğla'da, Belediye Konakaltı Kültür Merkezi'nde, "Muğla Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Revizyonu Yapılırken Koruma Uygulama Sorunları ve Çözüm Önerileri Sempozyumu" başlığı altında yapılan toplantı, değiştirdiğimiz geçmiş gözden geçirme, geleceğe doğruları taşıma niteliği taşıyordu. Bu süre içinde benim gözümün önünden, kişiler, mekanlar, doğruyu anlatmak uğruna verilen kavgalar geçiyordu. Muğla'ya çok yönlü, kalıcı değerler getirmeye çalışan Vali Dr. Lale Aytaman'ı dinlerken, geçmişte tutarlı, inançlı davranışlarıyla unutulmayan Kemal Nehrozoğlu ve diğerlerini anımsadım. Bu valilerin bazılarıyla bugün de aynı doğrultu da çalışmamız, güçlü bir birlikteliğin işareti olmalıydı...

Benzer bir durum Belediye Başkanı Orhan Çakır için de söz konusuydu. Değerli dost Erman Şahin döneminde alınan yol artık boyutlandırılmalı, geçen zaman içindeki birikimler doğru değerlendirilmeliydi. Çünkü herkes biliyordu ki toprağa dayalı oyunlarla bir kent kimliğini koruyamazdı. Belediye Başkanı Orhan Çakır, kentteki korunacak yapı sayısının hızla çoğalmasını, 2000'li yıllarda kenti yaşatacak alanların korunmasını temel hedef olarak görüyor, bunu sağlayan bir kentte herkesin katkısının daha yoğun olmasını diliyordu. Bunun bir süreklilik olduğunu vurgulamadan da edemiyordu.

Adım adım alınan yolun tüm inceliklerini ve ayrıntılarını ise, Oktay Ekinci dünyadaki gelişmelere koşut değerlendirerek, gelecek için sağlam ipuçları vermenin gerekliliğine değiniyordu. Sorunları ortaya koyarken, sağlıklı çözüm yollarını da göstermesi, bir kente yaşamını adamanın boşuna olmadığını kanıtlıydı...

Gerçekten bu toplantının en önemli yanı, tüm siyasal partilerin, sivil toplum örgütlerinin, Muğla'nın hemşehrilerinin, Muğla'ya gönül vermiş Oktay Akbal gibi yazarların, hep daha sağlıklı bir Muğla için birleşmiş olmalarıydı. Sürekli söyledığımız gibi, gerçek demokratikleşme, gerçek katılım, ilkeli ve onurlu yaşama, böylesi ortamları oluşturmaktan geçmektedir. Muğla toplantısında konuşan herkesin, Muğla'nın dün-bugünü-geleceği için düşündüğünü tüm açıklığıyla tartışması, umutsuzluk kapısını aralamadan çözüm yolları önermesi, diğer kentlerin sorunlarının çok ötesinde gündem oluşturmaya çalışması, geçen zamanın boşuna harcanmadığının bir kanıtıydı...

Artık Muğla'yı düşünen çok kişi var...

Muğla'dan dönerken uzun uzun düşündüm. Bir kaç nokta bana, zamanın hiç de boşuna geçmediğini söylüyordu. Dün Muğla için düşünen, Muğla için kaygılanan bizlerin dışında, değişik kesimlerden, değişik yaş diliminden insanlar, artık sorumluluğu almış gözüküyordu. Üstelik bu kez, çevre sorunlarıyla birlikte olay yeni bir boyut kazanıyordu. Kimlik sorununa dönüşüyordu. Bu konuların süreklilik istediğini herkes tekrarlamaya başlamıştı. Somut örneklerle yaşama geçen doğrular herkesi etkilemeye başlıyor, herkesi katılmaya yöneliyordu. Geçen süre içinde toplantının yapıldığı Konakaltı Kültür Merkezi başta olmak üzere, çevresindeki tüm tarihsel yapılar hızla özgün kimliklerine ulaşmış, yeni işlevlerle donatılmıştı. Muğlalılar, eski evlerini gene badana ediyor, çocukları insana saygılı yollarında oynayabiliyorlardı. Yeşilin yağmasını önlemek için savaş veriliyor, Karabağlar Yaylası'nın korunması yolunda örgütlemiş kişiler, seslerini daha gür çıkarıyorlardı...

Tüm bunların altındaki neden ne olursa olsun, herşey, 1970'li yıllarda kimlikli bir kente yanlış yaptırılmamakla başlamıştı. İnatla doğruları egemen kılmaya çalışan insanlarla bugünlere ulaşılmıştı. Doğrular sürekliliğe dönüştürülmüştü. Bu nedenle yapılan her toplantı, değişik çözümleri getirmek için olacaktı. Kentin yöneticilerinden başlayarak konuşan herkesin yüreği, Muğla kadar bu sonucun tüm ülkede egemen olması içindi. Çünkü tek başına sabah olmuyordu. Erken kalkan belki başarırdı, fakat doğru ve kalıcı olan, herkesin kentleri için erken ve bilinçli kalkması, yeni bir örgütlenmeyi geçerli kılmasıydı. Bu nedenle Muğla'da başlattığımız "Yaşama Projesi /YAP" herkesin ortak isteğiydi. İlk kez "MEYAP/ Muğla Evlerini Yaşatma Projesi" örneğiyle yola çıkılmış, bunu diğer kentler izlemişti. Bu projeye, bir bakıma herkes Muğla için tekrar birleşecekti.

Bir kenti bugünlere getirenleri, eksilmeyen umutlarının sürekliliği nedeniyle kutlayarak yazımı bitirmek isterim. Bizler gene erken kalkmaya devam edelim. Yanlışların, doğruların önüne geçecek zamanı bulamamasını sağlayalım ki güçlükler büyümesin, kentlerin kimliği yok olmasın... Muğlalar çoğalsın... ■